

יחידה 5: ראש השנה פרק א משנה ד

חילול שבת לצורך קידוש החודש

כמה משניות בפרק זה עוסקות בחילול שבת לצורך קידוש החודש, וזו הראשונה ביניהן. חשוב שהתלמידים יבינו שמי שרשאי לחלל את השבת הם העדים ולא השלוחים שמוזכרים גם הם במשנה הזאת ועליהם הם יודעים מהמשנה הקודמת.

משך הוראה מומלץ: שיעור אחד

מטרות

1. הישג **מבנה**: התלמיד יארגן את המשנה לפי רכיבי הכאמד"ט.
2. הישג **תוכן**: התלמיד ידע שקידוש החודש תלוי בעדים שמעידים על מולד הלבנה, וזאת הסיבה שמותר להם לחלל את השבת.
3. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יבין מדוע דווקא בניסן ובתשרי מותר לעדים לחלל את השבת, על ידי כך שידע להבחין מי מהמועדים המופיעים במשנה הקודמת הם מדרבנן ומי מדאורייתא (וכן ידע התלמיד לחזור על ההבנה שאף על פי ששבועות הוא מדאורייתא אין צורך לחלל עליו את השבת כי הוא נקבע על ידי הפסח). בנוסף, התלמיד יבין מה הכוונה שבהם השלוחים יוצאין לסוריא (בשונה מהמשנה הקודמת ששם על שישה חודשים יוצאים).
4. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד ידע מהי תקנת הקרבן ויבין שזו הסיבה לכך שכשכשית המקדש קיים מחללים על כל החודשים את השבת. בנוסף התלמיד יבין שאין זה פשוט שעל מצווה מחללים את השבת, ושקרבן ר"ח ובכלל קביעת המועדים מיוחדים מהבחינה הזאת.

פתיחה

אנו מציעים בפתיחת השיעור לחזור על מה שנלמד במשנה הקודמת: על השלוחים שהיו מודיעים על קידוש החודש. ומכאן לשאול: כיצד היו מקדשים את החודש? איך התרחש התהליך? המשנה שלנו חוזרת אחורה ועוסקת בעדים.

גוף השיעור

א. מושגי תוכן

כדאי אפילו לפני קריאת המשנה ללמד מהם עדי החודש. בחוברת הסבר ממצא, המקשר בין הציון עליו נלמד ביחידת ההקדמה כשהלבנה מתחדשת יהיה ראש חודש, לבין הקיום על ידי החודש.

ב. מבנה

הכותרת של המשנה גורמת לכך שהמבנה אינו מבנה כאמד"ט רגיל, ולכן בחרנו לחלק את המשנה בטבלה, המקרה מנוסח במילים שלנו, אך את שאר החלקים יש להשלים בלשון המשנה. כיוון שהדין 'מחללין את השבת' מופיע בכותרת של המשנה הוא ייכתב פעמיים בטבלה.

טעם	דין	מקרה	אומר	כותרת
3 שבהן השלוחין יוצאים לסוריה ובהם מתקנין את המועדות.	2 מחללין את השבת	המולד של חודש ניסן או תשרי נראה בשבת.		1 על שני חודשים מחללין את השבת
6 מפני תקנת הקרבן	5 מחללין אף על כולן	4 וכשהיה בית המקדש קיים		

תהליך שאילת השאלות על המשנה הוא חשוב (סעיף ב). כאן התלמידים מתבקשים לשים לב למושגים שהם אינם מבינים, ניתן לשאול למה הכוונה 'מתקנין את המועדות' או מהי 'תקנת הקרבן'.

ג. הבנה ופרשנות

משימה 2 עוסקת בהבנת החלק הפשוט יותר במשנה: העדים (ולא השלוחין) מחללים את השבת כדי להעיד על מולד לבנה שראו בשבת (אך כמובן שלא תמיד מולד הלבנה של חודשים אלו חל בשבת).

לאחר משימה 2 יש הסבר מעמיק יותר על הטעם שהוא מורכב, הטעם העיקרי הוא שבחודשים אלו 'מתקנים את המועדות' – שבהם תלויים המועדים מן התורה, אך לחיזוק הטעם מוזכר עוד מאפיין ייחודי של החודשים הללו שהוא 'שבהן השלוחין יוצאין לסוריא' – רק אחרי שממש התקדש החודש כי שהקביעה תהיה ודאית.

משימה 3 עוסקת בהבנת 'שבהן מתקנין את המועדות', על ידי כך שהתלמידים מזהים מהם המועדים מהתורה ומהם המועדים מדרבנן, ורואים שהמועדים שבתורה תלויים אך ורק בקביעת ראשי החודשים של ניסן ושל תשרי.

משימה 4 עוסקת בסיפא של המשנה 'בזמן שבית המקדש היה קיים', ההבנה פשוטה ולכן התלמידים מופנים להיעזר בעצמם בביאורי המילים.

השיחה בין הילדים לאביהם באה להדגיש שזה לא פשוט שמחללים את השבת כדי לקיים מצווה. הכרעה בין שתי מצוות דורשת ברור, וכאן כיוון שה' ציווה במפורש שקרבן החודש יהיה במועדו יש לחלל את השבת.

ד. תורת חיים

משניות ג-ד הן משניות שעוסקות בעיקר בהלכה לאחר החורבן ובסופן מזכירות את ההלכה בזמן שבית המקדש קיים. היום אנחנו עוד יותר רחוק משם ואפילו קידוש החודש אנחנו לא זוכים לקיים עם עדים ובית דין, ובעצם הלימוד של נושא קידוש החודש היום יש התעוררות של הרצון וכמיהה לחזור לשם.

במשימה יש התייחסות להבדלים שבין קיום מצוות היום לבין קיום מצוות בזמן המקדש, ומתוך כך שאלה על המקום שבו הציפייה לבניין המקדש מוצאת ביטוי בחיים שלנו.

סיכום

כמו בכל יחידה חשוב לחזור ולסכם את הנקודות המרכזיות.